

Prvorozenectví za misku čočky prodané

Ivan Olbracht - Biblické příběhy

(...) Izák a Rebeka měli dva syny, dvojčata Ezaua a Jákoba. Ale Ezau přišel na svět o několik chviliek dříve a byl tedy prvorozeným, a to znamená, že on jest určen býti dědicem a pánem svého rodu. Když se Ezau narodil, rodiče se ho polekali, neboť byl všecek rezavý a srstnatý jako plášť z ovčí vlny.

Když dorostly ty děti, stal se z Ezaua statečný lovec, který líčil na zvěř a pronásledoval ji v polích, Jákob pak byl jinoch mírný, bydlil s rodiči ve stanech a pásal stáda. Otec byl nakloněn divokému Ezauovi a rád jídal pokrmu ze zvěře, kterou mu syn nosil, ale matka nadevše milovala bílého Jákoba, a protože byla přesvědčena, že jest lepší, litovala, že prvorozeným není on. Ale také Jákob na ryšavého bratra žárlil.

Jednou si doma vařil z čočky jídlo. A stalo se, že právě v té chvíli přišel Ezau z lovu, uřícený a vyčerpaný.

„Prosím tě,“ pravil, „dej mi toho pokrmu, jsem k smrti unaven.“

„Prodej mi za něj své prvorozenectví!“ odpověděl Jákob.

„Umírám hladem, k čemu mi tedy prvorozenectví?“

„Odpřísáhni mi to!“

Ezau přísahal, prodal své prvorozenectví a Jákob mu za ně dal chléb a jídlo z čočky.

Najedl se a napil a zas s lehkou myslí vyběhl do polí.

Za léta pak, když Izák zestárl, oslepl na obě oči. Poznav, že už nebude dlouho živ, povolal k sobě do stanu Ezaua, staršího svého syna, a ten přišel.

„Synu můj!“ pravil, protože ho neviděl.

„Jsem zde,“ ozval se lovec.

A Izák k němu mluvil: „Jsem již stár a neznám dne své smrti. Vezmi toulec a lučiště, vyjdi do pole a ulov mi zvěř. Připrav mi pokrm, jak jej rád jídám, přines mi, já pojím, a až se posilní má duše, požehnám ti, dříve než umru.“

Ale Rebeka, stojící před stanem, jejich rozmluvu slyšela.

Když Ezau vyšel se zbraní do pastvin, aby otci vyhověl, běžela k Jákobovi:

„Otec poslal Ezaua, aby mu přinesl zvěřinu, a až pojí, chce mu před smrtí požehnati. Poslechni, co ti prikazují: Jdi hned k stádu, vyber dva pěkné kozlíky, abych z nich mohla připravit dobrý pokrm, jaký rád jídá. Doneseš mu jej a on v domnění, že jsi Ezau, dá požehnání prvorozenému tobě.“

Odpověděl Jákob matce: „Víš, že můj bratr jest člověk srstnatý a já jsme hladký. Ohmatá-li mě otec, zjistí podvod a uvedu na sebe zlořečenství místo požehnání.“

„Ať padne jeho zlořečenství na hlavu mou, a nikoli na tebe, synu můj!“ zvolala matka. „Ty mne však poslechni, jdi a přines!“

Šel tedy ke stádu, vybral dva kozlíky a Rebeka z nich připravila chutný pokrm. Pak vzala Ezauovy šaty a oblékla do nich Jákoba. Přinesla kozlečí kožky, ovinula mu jimi ruce a hladkou část jeho hrdla, dala mu jídlo a chléb a poslala ho do otcova stanu.

„Kdo jsi, synu?“ ptal se slepý Izák, když ho mladší syn oslovil.

„Jsem Ezau, tvůj prvorozený,“ odpověděl Jákob. „Učinil jsem, jak jsi mi poručil. Prosím, abys pojedl a aby mi tvá duše požehnala.“

„Aj! Tak brzy jsi našel zvěř?“

„Že mi tak brzy přišla do rány, způsobil Hospodin, tvůj Bůh.“

„Přistup blíže, ať se tě dotknu, jsi-li můj syn Ezau, či nejsi.“

Přistoupil tedy Jákob k otci a on ho ohmatal; ale když cítil mezi prsty srst kozlečích koží, nepoznal ho. Řekl:

„Hlas jest jistě Jákobův, ale tyto ruce jsou Ezauovy. Opravdu jsi můj syn Ezau?“

„Jsem,“ odpověděl Jákob.

Podal otci oblíbený pokrm a Izák jedl. Přinesl mu také vína a on pil.

„Přistup nyní a polib mě!“ rozkázal po jídle otec.

Jákok tak učinil, a když ucítil vůni roucha Ezauova, řekl: „Hle, vůně syna mého jest jako pole, jemuž požehnal Hospodin.“

A vyslovil nad Jákobem požehnání:

„Dejž ti Bůh rosy nebeské a tučnosti zemské, hojnost obilí a vína. Nechť ti lidé slouží a národové se před tebou sklánějí. Budiž pánem bratrů svých a podrobeni ti buďtež synové matky tvé. Kdo by ti zlořečil, nechť je zlořečen, a kdo by dobrořečil, ať jest požehnan.“

A když Izák dokonal požehnání, a sotvaže vyšel Jákok ze stanu, hle, tu již přicházel Ezau, nesa zvěř.

Také on připravil pokrm a přinesl jej otci.

„Kdo jsi?“ ptal se slepý.

„Tvůj prvorozený syn Ezau.“

Izák se zhrozil.

„Kdo je ten,“ zvolal, „který mi prve přinesl zvěřinu? Požehnal jsem mu a bude požehnaný.“

Když Ezau uslyšel otcova slova, rozhořčil se strašlivě a křičel hlasem velikým. A z jeho nesouvislého křiku bylo možno rozuměti jen slovům: „Požehnej mi!“ A znova: „Také mně, můj otče!“

„Požehnání určené tobě uchvátil tvůj bratr. Ustanovil jsem ho pánem nad tebou a jeho bratry jsem mu dal za služebníky, obdařil jsem ho obilím a vínem. Co tedy ještě pro tebe mohu učiniti, synu můj?“

Ezau ve své zuřivosti volal, až se to rozléhalo po stanech:

„Už dvakrát mě podvedl, odňal mi moje prvorozenectví a teď také požehnání. Mně jsi žádné nezanechal? Což máš jen jedno požehnání? Požehnej mi! Také mně, můj otče!“

A v hněvu svém také plakal. Tehdy vztáhl Izák ruce a žehnal mu: „V tučnosti země budeš bydliti a v rose nebeské shůry. A mečem budeš živ a sloužiti svému bratru; ale přijde čas, že také ty budeš panovati a svrhneš ze své šíje jho.“

A Ezau odešel ze stanu.

Ale od těch dob nenáviděl Jákoba a v zuřivosti své si v srdci říkal:

„Na otce přijdou dny smutku; zabiji Jákoba.“ A poněvadž své výhrůžky pronášel i u otcových stád a před pastýři, donesly se Rebecce. Polekala se a zavolala si mladšího syna.

„Tvůj bratr se utěšuje tím, že tě zabije,“ mu řekla. „Poslechni mě a uteč do Háranu, k strýci Lábanovi. Až Ezau zapomene, co jsi učinil, a přejde ho hněv, pošlu pro tebe.“

Tak Jákok tajně prchl do Háranu k Lábanovi, bratru své matky.

Také Ezau, když poznal, že ztratil prvorozenectví a že nemůže ani vykonat na bratrovi pomstu, odešel hněvivě z domova. Odebral se k nevlastnímu strýci Izmaelovi, muži stejně divoče žijícímu, který kočoval v kraji směrem k zemi egyptské. Oženil se s dcerou Izmaelovou a zůstal zde.

Jákok putoval z Bersabé do Háranu, hovoře cestou s Hospodinem a prose ho o pomoc.

Přišel jednoho odpůldne ke studnici, kam pastýři sehnali stáda, aby je napojili. „Odkud jste?“ ptal se Jákok. „Z Háranu,“ odpověděli a on poznal, že se přiblížil k cíli své pouti. „Znáte Lábanu, syna Náchorova?“ „Známe,“ řekli. Jákok čekal s pastevcí, až bude všechen dobytek pohromadě, a aj, blížila se sem krásná dívka se stádem ovcí. Jákok odvalil kámen svrchu studnice a napojil dívčino stádo. A byla to Ráchel, dcera Lábanova. Když si jinoch a dívka pověděli, kdo jsou, Jákok ji políbil a radostí zaplakal. A dovedla ho k otci. Tam zůstal, slouže Lábanovi.

„Dej mi za manželku Ráchel, budu ti sloužit sedm let,“ řekl jednou strýci, neboť neměl nic, zač by ji koupil, a přišel sem chudý jako žebrák, toliko s holí, s kterou přebrodivl řeku Jordán. Tak sloužil za Ráchel sedm let a bylo to v jeho očích jako něco málo dnů, protože ji měl rád. Ale když ten čas minul, lakotný strýc ho oklamal. „Služ mi ještě sedm let!“ řekl mu a svou dceru mu dal teprv tehdy, když se k tomu Jákok zavázal. Leč nechtěl ho od sebe propustiti ani po druhých sedmi letech, neboť viděl, že Izákovo požehnání jest s Jákobem, že se pod jeho rukama vše daří, stáda se vzrůstají a to maličko, co Lában měl před jeho příchodem, že velmi vzrostlo. Když však Jákok naléhal na odchod, uzavřel s ním Lában novou smlouvu, podle níž se měli o přírůstek stád děliti tak, že vše, co bude míti srst jednobarevnou, bude Lábanovo,

cokoli strakatou, Jákobovo. A hle, rodilo se od té chvíle více dobytka strakatého a tak také Jákob zbohatl.

Jákob sloužil u Lábara celkem dvacet let a měl jedenáct synů, z kterých nejstarší Ruben, hoch silný a statečný, již dospíval a nejmladší Josef byl dítě. A toho otec nad ostatní miloval. Potom tedy Jákob nashromáždil vše, co bylo jeho, rodinu, služebníky a velká stáda, a vydal se s nimi na dlouhou pouť k otci, aby se uvázal ve své dědictví.

Avšak na své cestě do země kananejské musil za Jordánem projít krajem, kam se od strýce Izmaela přestěhoval Ezau. A Jákob se obával, že nezkrotný Ezau nezapomněl ani za dvacet let.

Poslal tedy před sebou posly k Ezauovi do země Seiru v kraji idumejském, aby se bratrovi ohlásil a poprosil za vlídné přijetí sebe i své výpravy.

Ale poslové se vrátili se zprávou, nad níž se Jákob zhrozil: Ezau se již dověděl, že Jákob přichází, a sebral čtyři sta mužů stejně divokých jako on sám a jde s nimi proti bratrovi.

Jákob se velmi bál, že Ezau povraždí jeho, rodinu, děti i všechny lid. Rozdělil tedy vše na dva houfy, aby snad alespoň jeden zůstal zachován, kdyby bratr druhý pobil. Vzal také dvě stě koz s dvaceti kozly, dvě stě ovec s dvaceti berany, třicet velbloudů, čtyřicet krav, deset volů, dvanáct oslic a deset oslátek a vše to poslal před sebou, přikázav lidem, kteří stádo doprovázeli: „Potkáte-li mého bratra Ezaua, řekněte mu: Jsme služebníci služebníka tvého Jákoba a toto ti posílá. Neboť náš pán řekl: Usmírím ho darem a potom uzřím jeho tvář; snad přijme i tvář mou.“ Pak přepravil rodinu, služebníky, i dobytek přes řeku Jordán a zůstal sám po celou noc, modle se k Hospodinu, aby ho zachránil.

Sotva se probralo ráno, Jákob již z dálky spatřil, jak rovinou proti němu postupuje Ezau a čtyři sta mužů s ním.

Shromáždil tedy svou rodinu, šel mu vstříc, jda napřed. A všichni se velice báli.

Když došli proti zástupu až na malou vzdálenost, Jákob se zastavil a poklonil se bratru sedmkrát až k zemi.

Divoký Ezau, muž rudě zarostlý, vyběhl se zbraněmi svými proti Jákobovi. A srdce toho, který vytrhl z domova, aby mstil starou křivdu, se náhle obměkčilo, on padl na šíji bratrovu, objal ho a líbal. A oba plakali.

Přišla rodina Jákobova a poklonila se. Přistoupila Ráchel s Josefem, miláčkem otcovým, kteří šli v houfu poslední, aby byli nebezpečí nejdále, a také se poklonili.

„Kdo to jsou?“ tázal se dojatý Ezau.

„Dítka, které Bůh milostivě dal služebníku tvému,“ odpověděl Jákob.

„A jaké to bylo stádo, které jsme prve potkali?“

„Dar tobě, abych našel milost před tvými očima.“

„Mám hojně, bratře můj, ponech si, co jest tvého.“

Avšak Jákob naléhal: „Nezdráhej se, prosím. Přijmi dar z mé ruky, poněvadž jsme viděl tvou tvář, jako bych viděl tvář Boží, a laskavě jsi mě přijal.“

Teprve pak Ezau svolil vzít dar.

A oba bratři se usmířili a rozešli se v lásce.

(...)

Genesis (kniha Mojžišova první)

Kapitola 29

13 I stalo se, když Lában uslyšel pověst o Jákobovi, synu sestry své, že vyběhl proti němu a objal ho, políbil a uvedl do domu svého; on pak vpravoval Lábanovi o všech těch věcech. 14 Jemužto odpověděl Lában: Jistě kost má a tělo mé jsi. I zůstal s ním přes celý měsíc. 15 Tedy řekl Lában Jákobovi: Zdali proto, že jsi bratr můj, jaká má být mzda tvá? 16 Měl pak Lában dvě dcery; jméno starší Líá a jméno mladší Ráchel. 17 Než Líá měla oči mdlé, ale

Ráchel byla pěkné postavy a krásné tváři.

18 I miloval Jákob Ráchel. Řekl tedy: Buduť sloužiti sedm let za Ráchel, dceru tvou mladší. 19 Odpověděl Lában: Lépeť jest, abych ji tobě dal, nežli bych ji dal muži jinému; zůstaniž se mnou. 20 Takž Jákob sloužil za Ráchel sedm let; a bylo před očima jeho jako něco málo dnů, protože laskav byl na ni. 21 Potom řekl Jákob k Lábanovi: Dejž mi ženu mou; neboť vyplnění jsou dnové moji, abych všel k ní. 22 Tedy sezval Lában všechny

muže místa toho a učinil hody. 23 U večer pak vzav Líu, dceru svou, uvedl ji k němu; a on všel k ní. (...) 25 A když bylo ráno, poznal, že jest Líá. I řekl Lábanovi: Což jsi mi to učinil? Zdaliž jsem za Ráchel nesloužil u tebe? Pročežs mne tedy oklamal? 26 Odpověděl Lában: Nebývá toho v kraji našem, aby vdávána byla mladší dříve, než prvorozená. 27 (...) Dám ti potom i tuto za službu, kterouž sloužiti budeš u mne ještě sedm let jiných. 28 I přislíbil tak Jákob. Potom mu dal Ráchel, dceru svou, za manželku. (...) 30 Tedy všel také k Ráchel a miloval ji více než Líu; i sloužil u něho ještě sedm let jiných. 31 Vida pak Hospodin, že Líá nemá lásky, otevřel život její; a Ráchel nechal neplodnou. 32 Tedy počala Líá a porodila syna a nazvala jménem jeho Ruben; nebo řekla: Jistě viděl Hospodin trápení mé; jižť nyní milovati mne bude muž můj. 33 I počala opět a porodila syna a řekla: Jistě

uslyšel Hospodin, že jsem v nenávisti, protož dal mi tu tohoto. A nazvala jeho Simeon. 34 A opět počala a porodila syna... (...)

Kapitola 30

(...) 20 I řekla Líá: Obdařil mne Bůh darem dobrým; již nyní bydliti bude se mnou muž můj, neboť porodila jsem mu šest synů. A nazvala jméno jeho Zabulon. 21 Porodila potom dceru a nazvala jméno její Dína. 22 A rozpomenuv se Bůh na Ráchel, uslyšel jí a otevřel život její. 23 Tedy počala a porodila syna a řekla: Odjal Bůh pohanění mé. 24 A nazvala jméno jeho Jozef, řkouci: Přidejž mi Hospodin syna jiného. 25 Stalo se pak, když porodila Ráchel Jozefa, řekl Jákob Lábanovi: Propusť mne, ať odejdu na místo své a do země své. 26 Dej mi ženy mé a dítky mé, za kterých jsme sloužil tobě, ať odejdu.“

OLBRACHT, Ivan. *Biblické příběhy: Starý zákon pro mládež*. 5. vyd. Praha: Albatros, 2007, Prvorozenectví za misku čočky prodané. s. 27 - 32. ISBN 9788000018805.

Bible Svátá aneb všecka Svátá Písma Starého i Nového Zákona: Podle posledního vydání kralického z roku 1613. Praha: Levné knihy, 2010. ISBN 978-8073091385.

- 1) Tento text patří do oblasti dějin židovského národa. Vyhledej některé skutečnosti, které nás seznamují s historickými fakty (bydlení, způsob obživy, rodinný život...).
- 2) Jak se dvojčata jmenovala a jak vypadala? Který z nich byl starší?
- 3) Který z nich byl lepší?
- 4) Čím se Jákob provinil? Byl to jeho plán?
- 5) Byla matka nějak potrestána?
- 6) Uvěřil otec Jákobovi hned?
- 7) Jak byl Jákob za svůj podvod potrestán?
- 8) Jaký byl Jákobův strýc (bratr jeho matky)?
- 9) Jaké měli bratři osudy?
- 10) Kdo měl jednodušší život?
- 11) Jak dlouho žil Jákob u strýce?
- 12) Kdy Ezau bratrovi odpustil?
- 13) Měl i Jákob nějaké oblíbené děti?
- 14) Jak příběh o Jákobovi pokračuje?
- 15) Který text je obsáhlejší, Olbrachtovy Příběhy, nebo Bible?
- 16) Vysvětli, co znamená např.: „Genesis, k. 29, 16, 18“ v citacích z Bible.
- 17) Jakým jazykem jsou psané současné Bible? Proč?
- 18) Je Bible kniha, která se dá souvisle číst?
- 19) K čemu ji nevěřící lidé využívají?

Řešení:

- 1) Žili v rodovém společenství, ve stanech, kočovali, živilo se lovem a počínali chovat dobytek, měli více manželek.
- 2) Ezau a Jákob, starší Ezau měl tělo pokryté zrzavou srstí a o několik minut mladší Jákob měl světlou pleť.
- 3) Povahově byl lepší Ezau, ačkoliv byl ošklivý.
- 4) Využil Ezauova hladu a vymínil si na něm za misku jídla prvorozenectví. Později ho obral i o otcovo požehnání a předání rodu. Byl to plán matky, ale Jákob se nijak výrazně nebránil.
- 5) Ne, ani zmínka o trestu, ale byla potrestána odchodem Jákoba do vyhnanství, oblíbeného syna pravděpodobně do konce života již nikdy nespátřila.
- 6) Ne, nejdříve se ho chtěl dotknout, pak chtěl cítit vůni jeho šatů.
- 7) Musel uprchnout ze země (strachy před Ezauovou mstou), odešel ke strýci, kde musel dlouhou dobu pracovat ve službě.
- 8) Byl to lakomec, podvodník a šizunk.
- 9) Ezau se oženil hned, brzy zbohatl, Jákob si musel vše odpracovat.
- 10) Pravděpodobně Ezau.
- 11) 20 let.
- 12) V okamžiku, kdy mu prokázal patřičnou úctu, která mu náležela.
- 13) Měl – syna Rebečina - Josefa (a později i Benjamína, při jeho porodu manželka Rebeka zemřela).
- 14) Bratři Josefa ze závidosti prodají do Egypta, kde však získá vysoké postavení, v dobách hladu přijme i svou rodinu a všichni se tam usadí. Později jejich potomci budou z Egypta odvedeni Mojžíšem.
- 15) Bible – všechny příběhy a motivy z ní vycházejí.
- 16) Název knihy, kapitoly, řádku, kde lze najít.
- 17) Starým, knižním až archaickým – vychází z vydání z r. 1613.
- 18) Ne. Je příliš těžká a mnoho myšlenková.
- 19) Jako studijní materiál, k porovnání příběhů, dohledání původní verze apod.